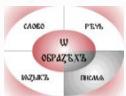

Уеббазираната система LAVMETA – параметри, функционалности

Жанета Андреева

ЛАБОРАТОРИЯ ПО ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА „АКСЕЛА ЛАЗАРОВА” към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” (LABLING)

<http://labling.fhn-shu.com/>

Екип – преподаватели, докторанти и студенти от различни факултети (ФХН, ФМИ, ПФ)

Дейности – събиране на емпирични данни; създаване на колекции с лингвистични данни и систематизирането им в корпуси; участие в проекти; организиране на семинари и др.

Ресурси – корпус с детска реч, колекции с асоциативни данни, учебен корпус с морфологични отклонения при усвояването на българския език като чужд, корпус с когнитивни метафори в политическите речи, корпус с български и немски фразеологични единици, многоезичен речник на речевия етикет и др.

Електронни ресурси, достъпни за потребителите

[CHILDES Bulgarian LabLing Corpus](#)

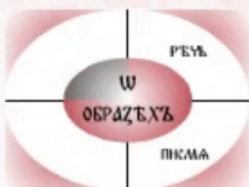
[LABLASS - Речници на словесните асоциации](#)

LABMETA - корпус с когнитивни метафори

[PHRASO-LAB - Речници на фразеологичните единици](#)

English:

ЛАБОРАТОРИЯ ПО ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА

Начало

Информация

Новини

Изследователи

Награди

Юбилей

Конференции

Семинар

Публикации

CLARIN

CLARIN

ЛАБОРАТОРИЯ ПО ПРИЛОЖНА ЛИНГВИСТИКА „АКСЕЛА ЛАЗАРОВА” към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски” (LABLING)

1. Кратка информация за LABLING

Създадената през 2002 г. **LABLING** обединява научните интереси на изследователи в областта на корпусната лингвистика, компютърната лингвистика, анализа на комуникацията, речезнанието (разговорната и детската реч в норма и патология), билингвизма, психолингвистиката, теорията и практиката на книжовните езици, политическия и медийния дискурс и пр. В екипа на Лабораторията са привлечени преподаватели и докторанти от различни факултети на Шуменския университет (лингвисти, информатици, логопеди).

Лабораторията работи в активно сътрудничество с Института по информатика и комуникационни технологии на БАН. Създадени са контакти с Комисиите по славянски книжовни езици и по медиалингвистика към Международния комитет на славистите. Осъществена е съвместна работа по няколко международни проекта с Zentrum für Allgemeine Sprachwissenschaft (ZAS) – Berlin.

Лабораторията се намира в договорни отношения с Института по експериментална фонетика и патология на говора и Център за изследване на жизнената активност (Белград, Сърбия) (Institute for Experimental Phonetics and

Езикови ресурси

[CHILDES Bulgarian LabLing Corpus](#)

[LABLASS - Речници на словесните асоциации](#)

[LABMETA - Речници на метафорите](#)

[PHRASO-LAB - Речници на фразеологичните единици](#)

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ЕКИП

Лабораторията по приложна лингвистика (LABLING) на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ е технологичен партньор в Националния проект CLaDA-BG с ръководител **проф. д-р Велка Попова** и с активното съучастие на **проф. д-р Димитър Попов**, **проф. д-р Красимир Кордов**, **проф. д-р Станислав Железов**, **доц. д-р Ирина Иванова**, **гл. ас. д-р Жанета Андреева**, **гл. ас. д-р Ани Ангелова**, **гл. ас. д-р Владимир Василев**, **ас. д-р Радостина Игликова**, докторантите **Пламена Колева**, **ас. Таня Тодорова**, както и **студенти** от специалностите *Българска филология*, *Английска филология*, *Турска филология* и *Специална педагогика*.

Клада-БГ: Национална интердисциплинарна изследователска Е-инфраструктура за ресурси и технологии за българското езиково и културно наследство, интегрирана в рамките на европейските инфраструктури CLARIN и DARIAH

УЕББАЗИРАНАТА СИСТЕМА **LABMETA** – ПАРАМЕТРИ, ФУНКЦИОНАЛНОСТИ

Жанета Андреева

разработчици: проф. д-р Красимир Кордов и проф. д-р Станимир Железов

по идея на проф. д-р Димитър Попов и проф. д-р Велка Попова

<https://labmeta.fhn-shu.com/>

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“

**ЛАБОРАТОРИЯ
ПО
ПРИЛОЖНА
ЛИНГВИСТИКА**

LABMETA – параметри

LabMeta - Корпус на когнитивните метафори в българските политически речи - 2022

LABMETA е корпус от когнитивни метафори, подбрани и ексцерпирани от български политически речи. Корпусът е неделима част от дисертационния труд на Жанета Андреева „Когнитивните метафори като средство за езикова демагогия в българските политически речи“ с научен ръководител проф. д-р Димитър Попов.

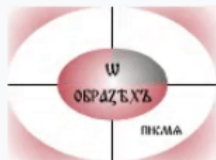
Разработчици на уеббазираната система LABMETA са доц. д-р Станимир Железов и доц. д-р Красимир Кордов.

Корпусът е създаден през 2022 г., включва емпиричен материал, събиран през периода 2019 - 2022 г. В настоящия момент капацитетът на корпуса е 1200 реда, като непрекъснато се разширява чрез прибавяне на нови емпирични единици и диференциране на различните нива на лингвистичната информация, която носят. Размерът на емпиричната база е относителен поради спецификата на когнитивните метафори. Някои от цитатите са в по-голям обем, за да се въведе в системата коректното контекстуално значение на употреба, което е необходимо за следващите стъпки – тълкуване и анализ на примерите. В по-обемните цитати има повече от една метафора, това повишава броя на първоначално фиксирани примери приблизително до 1600. Те са обозначени индивидуално с поредна номерация към всяка метафорична употреба в екстракта.

В публикации, в които се използват данни от този корпус, потребителите имат задължение да цитират:

LABMETA – Корпус на когнитивните метафори в българските политически речи - 2022, Попов, Д., Попова, В., Железов, С., Кордов, К., Андреева, Ж. -

<https://labmeta.fhn-shu.com/>

ЛАБОРАТОРИЯ
ПО
ПРИЛОЖНА
ЛИНГВИСТИКА

Начало

Корпуси/
Речници

Модератори

Метафори

Визуализация

Изход

LABMETA - Администрация

Метафори

Текущ корпус/речник

LabMeta - Корпус на когнитивните метафори в българските политически речи - 2022 ▾

Метафора	Поредна позиция	Редактиране	Изтриване
Добавяне на метафора			
Страници: << 1 2 3 ... 16 17 18 19 20 21 22 23			
47-ото Народно събрание показва как може да работи един парламент от любители, които в огромната си част нямат необходимата подготовка и квалификация за тази сложна дейност.	10900	Редактирай	Изтрий
Българският гражданин в желанието си да отрече всичко, което е виждал до момента и да го обвини за всичките си проблеми, търси нещо ново. Разбирано наистина по съдържание така - като нещо ново. Това е както хората си търсят нови любовници, само и само да са нови, без значение на какви изисквания за външен вид и качества отговарят. В такива случаи разочарованията са неизбежни	10910	Редактирай	Изтрий

Достъп до корпуса

- Корпусът е ситуиран на електронната платформа на Лабораторията по приложна лингвистика към Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“ и е част от уеббазираните ресурси, които са разработени за обезпечаването на експериментални и корпусни изследвания.

<http://labling.shu-bg.net/ENG/home.htm>

- LABMETA е корпус със свободен достъп

http://labmeta.fhn-shu.com/dictionaries.php?d_id=5

Какво представлява корпусът LABMETA?

Функционалности на уеббазираната система

LABMETA е практически ресурс за създаване и използване на представителен масив от езикови данни, предназначени за научно изследване. Потенциалът на LABMETA предполага практическо приложение в научни изследвания по съвременна лингвистика.

LABMETA – надежден механизъм за изследване на феномена на речта – когнитивните метафори.

Визуализация на корпуса от когнитивни метафори

- Структурата на LABMETA представлява **табличен интерактивен формат за систематизиране на метафорични данни**. Моделът за структурирането на емпиричния материал е **хоризонтален**, като включва ляв и десен сектор **около цитата с метафорична употреба**. Хоризонтално базираният емпиричен пример включва **четири нива на информация**, свързани с метафоричността и нейното декодиране. Всеки хоризонтален ред се състои от 4 подразделения, разпределени таблично. Отляво и отдясно на представителната извадка (втора графа) са трите сектора за извличане на информация, свързана с буквалното значение на метафоричната единица (ляв сектор), смисъл за декодиране (десен сектор) и метаданните към източника (четвърта графа).

Страници: 1 2 3 4 5 6 7 8 ... 21 22 23 »			
Търсене:		Търси	
Буквално значение	Метафора	Смисъл за декодиране	Бележки/метаданни
Ресторант „Осемте джуджета“; 25 е конституционният брой членове в състава на ВСС.	<i>Двадесет и петте джуджета.</i>	ВСС, Прокуратурата	Христо Иванов Христо Иванов - Двадесет и петте джуджета Facebook
(1)Дълга и тясна дъска. (2) Прескачане на препятствие по определена височина.	Ще даде ли държавата България нужното оръжие на държавата Украйна така, както българските доброволци подкрепят украинските бежанци с всичко необходимо? Тази е <i>летвата</i> (1). Немислимо е ние, като държава, да не можем <i>да я прескочим</i> (2).	Позицията на правителството относно решението да се даде оръжие на Украйна. Това решение ще покаже нивото на българските политици в сравнение с народа, който всеотдайно помага на украинските бежанци.	Ивайло Мирчев Ивайло Мирчев : Немислимо е да не дадем нужното оръжие на Украйна (24chasa.bg)
Тестено изделие с мая, което втасване тесто удвоява обема си.	Инфлацията расте като <i>великденски козунак</i> . Между 0% и 3% трите ни правителства са я държали. Сега ще махнат ДДС, но мога да се обзаложа, че цената на хляба няма да се промени, защото за житото - нафтата поскъпна, торовете, химикалите. С всяка мярка сега на правителството се увеличава инфлацията. Ще обеднеем жестоко.	Инфлацията нараства двойно при управлението на държавата от правителството на Кирил Петков.	Бойко Борисов Бойко Борисов : Инфлацията расте като великденски козунак (Видео) (24chasa.bg)

Страници: 1 2 3 4 5 6 7 8 ... 21 22 23 »			
Търсене:		Търси	
Буквално значение	Метафора	Смисъл за декодиране	Бележки/метаданни
Ресторант „Осемте джуджета“; 25 е конституционният брой членове в състава на ВСС.	<i>Двадесет и петте джуджета.</i>	ВСС, Прокуратурата	Христо Иванов Христо Иванов - Двадесет и петте джуджета Facebook
(1)Дълга и тясна дъска. (2) Прескачане на препятствие по определена височина.	Ще даде ли държавата България нужното оръжие на държавата Украйна - така, както българските доброволци подкрепят украинските бежанци с всичко необходимо? Тази е <i>летвата</i> (1). Немислимо е ние, като държава, да не можем да я <i>прескочим</i> (2).	Позицията на правителството, относно решението да се даде оръжие на Украйна. Това решение ще покаже нивото на българските политици в сравнение с народа, който всеотдайно помага на украинските бежанци.	Ивайло Мирчев Ивайло Мирчев: Немислимо е да не дадем нужното оръжие на Украйна (24chasa.bg)
Тестено изделие с мая, което втасване тесто удвоява обема си.	Инфлацията расте като <i>великденски козунак</i> . Между 0% и 3% трите ни правителства са я държали. Сега ще махнат ДДС, но мога да се обзаложа, че цената на хляба няма да се промени.	Инфлацията нараства двойно при управлението на държавата от правителството на Кирил Петков.	Бойко Борисов Бойко Борисов: Инфлацията расте като великденски козунак (Видео) (24chasa.bg)

Емпирична база на
корпуса

**ЛАБОРАТОРИЯ
ПО
ПРИЛОЖНА
ЛИНГВИСТИКА**

Функционални механизми на LABMETA за изследване на когнитивните метафори в съвременните български политически речи

← ↺ 🔒 https://labmeta.fhn-shu.com/admin/visual.php?page=23 🖨 🔍 A ☆ ABP ⚙ 📄 🔖 🔗 🌐 ... 🔗 Импортиране на предпочитани За бърз достъп Поставете вашите предпочитани тук в лентата с предпочитани. Търсите своите предпочитани? Проверете своите профили 📁 Други предпочитани			
		ВСИЧКО ПОТЪВА.	
(1) Подземна част на растение, с която се крепи в почвата и извлича хранителни вещества.	"Корупцията, особено в България, е пуснала изключително дълбоки корени (1). Тя е проникнала в профсъюзите, в работодателските организации, в почти всички сектори на икономиката и в почти цялата държавна администрация и борбата срещу толкова голямо раково образувание (2) в българското общество няма да е нито бърза, нито лесна. Тя ще изисква постоянство, ще изисква да се работи умно, да не се отказваме, а и някой път, ако използвам една фраза на Стефан Стамболов: "Да се хванем за опашката на дявола (3), за да извадим страната от блатото (4)".	(1) Корупцията е обхванала всички сфери в държавата – живота на обществото и функционирането на институциите.	Асен Василев Цитат на деня: Ще трябва да се хванем за опашката на дявола, за да извадим страната от блатото - Цитат на деня - Дневник (dnevnik.bg)
(2) Злокачествен тумор; нелечимо заболяване.		(2) Корупцията е причината за постепенното блокиране на правилните функции на институциите и живота на държавата.	
(3) Сатана; антипод на Бог; превъплъщение на злото.		(3) За да се преодолее корупцията, трябва решителност и готовност за генерални промени.	
(4) Землесто място, потънало в застояла вода.		(4) Зависимите от корупцията механизми за управлението на държавата я водят към бавна и сигурна смърт.	
Страници: « 1 2 3 ... 16 17 18 19 20 21 22 23			

Функционалности в изследователския процес

Ексцерпираният материал съдържа примери с единична или многократна употреба на метафори в границата на една представителна извадка – цитат от реч. Метафоричният екстракт заема средната позиция в един хоризонтален ред на страницата. Следва процес на категоризация на думите, за да се открие точно лексемата с метафоричен смисъл. Думите, с които тя се групира семантически, участват в осъществяването на преносното значение. В хода на токънизация всеки един клас думи, се обозначава технически чрез различни шрифтове и номерация.

Функционалности при извличане на метафоричното значение

"Корупцията, особено в България, е пуснала изключително дълбоки корени (1). Тя е проникнала в профсъюзите, в работодателските организации, в почти всички сектори на икономиката и в почти цялата държавна администрация и борбата срещу толкова голямо ~~ракее~~ *образуване* (2) в българското общество няма да е нито бърза, нито лесна. Тя ще изисква постоянство, ще изисква да се работи умно, да не се отказваме, а и някой път, ако използвам една фраза на Стефан Стамболов: *"Да се хванем за опашката на дявола (3), за да извадим страната от блатото (4)"*.

Цифровото обозначаване посочва когнитивните метафори. Думите метафори се оформят с менюто за курсив и получер шрифт. Думите, които се съотнасят към метафоричния контекст, също се открояват графически, но само с менюто за получер шрифт. Така в структурата на текста ясно се разграничават няколко нива/степени на метафоричността – думата, която осъществява преносното значение и думите, които семантически го допълват и формират по-голяма метафорична конструкция на ниво словосъчетание и изречение.

Функционален диапазон на изследването на когнитивните нива в ексцерпирания пример

1.

...пуснала изключително дълбоки корени...

„корени“

- * извън контекста означава фонові знания, базирани на житейския опит
- * възприемането чрез контекста на изказването надгражда фоновите знания чрез наслагване на възприятия за характера на комуникативната ситуация

„изключително“

- * извън контекста няма метафорично значение, а буквално (единствено, необикновено...)
- * в контекста натрапва преценката на адресанта, като цели да постигне манипулиране на обективната преценка на адресата

Изводи

1. Когнитивните нива в параметрите на изследвания екстракт се изграждат в хода на пренос на информация чрез контекста, като се надграждат семантични значения, базирани на метафоричния контекст.

2. Когнитивен диапазон на цитираната корпусна единица

пуснала
изключително
дълбоки корени

раково
образуване

проникнала

борбата няма да
е нито бърза,
нито лесна

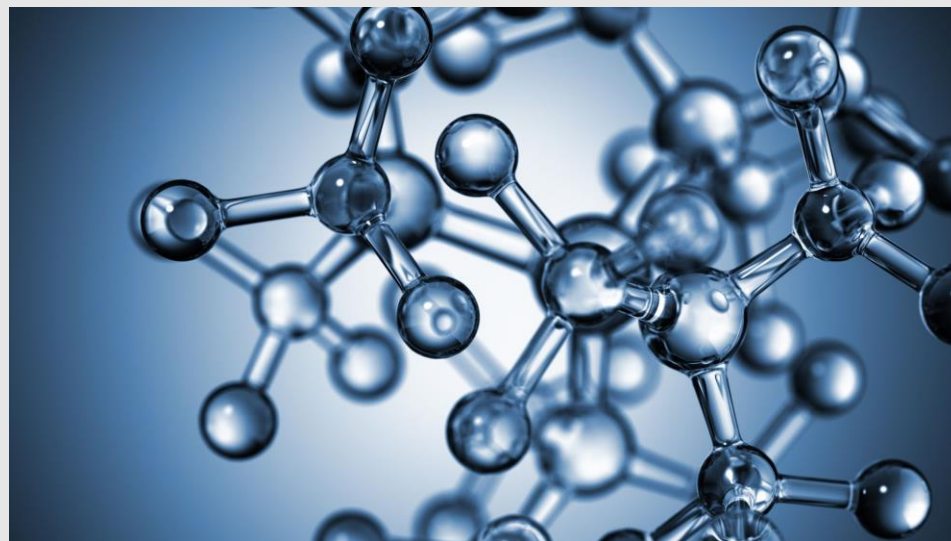
тя ще изисква

да се хванем за
опашката на
дявола

да извадим
страната от
блатото

3. Проследяване на логическите връзки

- Диференцирането на отделните когнитивни нива в изследвания екстракт доказва оперативния механизъм на метафората като когнитивен инструмент, чрез който се осъществява логическата връзка в комуникативния акт.

4. Процес на изграждане на контекст

Структурирането на информацията в хоризонталния ред на корпуса представя буквалното и метафоричното значение на единиците в даден екстракт, но това не е деконтекстуализация, а механизъм, чрез който може да се проследи изграждането на контекста и посоката на преноса на когнитивното съдържание между релацията адресант – адресат.

LAVMETA – надеждно
обезпечаване на
изследователските
подходи към
когнитивните
метафори

- Корпусът е изграден от автентични примери, които са база за обективно изследване
- Корпусът може да представи вариативността, чрез която да се обобщават различни метафорични модели
- Чрез анализ на корпусните данни може да се изследват честотните характеристики на метафорите, метафоришните модели, лингвистичните единици и др.
- Корпусът дава възможност за цялостен анализ на политическия дискурс

Заключение

- Поставянето на различни изследователски задачи, свързани с изучаването на когнитивните метафори в речите на българските политици, показва **функционалните перспективи** на корпуса, като дава отговор на въпроса до каква степен разработената база данни отразява проучваното явление. Изводът за този етап от структурирането и функционирането на LABMETA показва, че **корпусните данни са оперативни при прилагането на различни изследователски стратегии**. Структурирането на информацията в корпусния дизайн на LABMETA показва **пригодността на ресурса да обезпечи научно изследване в областта на когнитивната лингвистика**. Създаденият електронен ресурс е **иновативен** по отношение на изследването на когнитивни метафори в българската лингвистика. **Дизайнът на корпуса илюстрира основните когнитивни процеси** при употребата и възприемането на метафори в българските политически речи. Предоставя възможност за **селективни модели на тълкуване**, съобразени с поставени научно-изследователски цели за политическия дискурс, политическата личност, политическата реторика, когнитивния и езиковия лексикон на политиците и др.

Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“ Лаборатория по приложна лингвистика - LABLING

БЛАГОДАРЯ ЗА ВНИМАНИЕТО!

Ден на отворените врати на Електронната инфраструктура за българското езиково и културно наследство Клада-БГ
София, 24 октомври 2025 г.